

ОСТВАРИВАЊЕ ИНКЛУЗИЈЕ У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ И ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

Слободанка Гашић Павишић (ур.) Београд:
Институти за педагошка истраживања, 174 стр.

У издању Института за педагошка истраживања из Београда и Високе школе струковних студија за образовање васпитача из Сремске Митровице, у 2013. години, објављен је тематски зборник *Остваривање инклузије у предшколској установи и основној школи*. Овај зборник представља добар покушај да се размотре и преиспитају кључни аспекти реализације инклузивног образовања у редовним предшколским установама и основним школама у нашој земљи и земљама у региону. Текст тематског зборника, обима 174 стране, осим предговора, садржи једанаест радова аутора из Србије, Хрватске и Македоније.

Радови објављени у овом Зборнику представљају допринос проучавању проблематике образовања деце са тешкоћама у развоју у редовним васпитно-образовним институцијама, указујући на кључне проблеме и препреке. Аутори радова на један нов и оригиналан начин осветљавају релевантне аспекте процеса инклузивног образовања, што у великој мери даје допринос проучавању ове актуелне теме.

Разматрање могућности за квалитетније образовање даровите деце у оквиру редовних школа једно је од важних питања инклузивног образовања. Стога се у раду *Даровита деца у инклузивном контексту образовања*, аутора Славице Максић, разматрају кључни аргументи који говоре у прилог њиховом заједничком образовању са децом која нису даровита и могућности за пружање адекватне подршке овој деци у оквиру редовних школа. Аутор се залаже за такву врсту подршке која подразумева откривање области даровитости и стварање ситуација у настави које ће омогућити да се даровитост испољи.

У раду *Инклузивни модели подршке ученицима с тешкоћама у Рејублици Хрватској*, аутора Јасне Кудек Мирошевић, описује се развој образовања деце са тешкоћама у развоју кроз прелазак са интеграције на инклузивно образовање. У раду је описана студија случаја детета са Дауновим синдромом укљученог у редовну школу. Истиче се значај увођења персоналног асистента као начина пружања подршке детету у оквиру редовне школе.

У раду аутора Мирјане Николић, Веронике Катрине Митровић и Биљане Перишић *Како стижу деца у васпитаче процењују своју припремљеност за рад у инклузивним условима* приказани су резултати истраживања чији је циљ био испитање мишљења студената основних и специјалистичких студија школе за образовање васпитача у Сремској Митровици о њиховој припремљености за рад у инклузивним условима. Аутори изnose закључак да је школовање у трајању од три године недовољна припрема за рад у инклузивним условима и да је нужно обогаћивање садржаја постојећих предмета и увођење нових предмета из области инклузије.

Велики допринос осветљавању ставовско-вредносних оријентација и уверења васпитача у контексту инклузивног образовања представља рад Миролуба Ивановића и Угљеше Ивановића *Структура ставова и уверења васпитачица о инклузији*. Значај овог рада огледа се најпре у методолошким решењима која су аутори одабрали у свом истраживању, што је омогућило дубље разумевање ставова

и уверења васпитача према инклузивном образовању.

Рад *Ставови учитеља и наставника физичког васпитања о инклузивном физичком васпитању*, аутора Вишње Ђорђевић, Тајане Тубић и Сунчице Почек, ослања се на претходне радове, који потврђују значај позитивних ставова наставника за квалитетан рад са децом са тешкоћама у развоју у оквиру редовних школа. У раду се нагласак ставља на ставове учитеља и наставника физичког васпитања, чиме се даје допринос сагледавању предуслова за квалитетније физичко образовање и васпитање деце са тешкоћама у развоју у редовним школама. Добијени налази потврђују налазе претходних истраживања и указују на позитивније ставове учитеља у односу на ставове предметних наставника.

Несумњиво је да је један од кључних предуслова успешне реализације инклузивног образовања адекватна припремљеност и оспособљеност наставника за рад са децом са сметњама у развоју. Стога, рад *Компетентности наставника за инклузију у основним школама у Бишољу (Република Македонија)* даје допринос у расветљавању улога наставника у овом процесу на примеру основних школа у Македонији. Налази овог истраживања се, у великој мери, поклапају са налазима сличних истраживања обављених у нашој земљи који потврђују то да наставници не поседују одговарајуће компетенције за рад са децом са тешкоћама у развоју, што је последица њихове неадекватне припремљености током иницијалног образовања и стручног усавршавања.

Учење страног језика у оквиру инклузивног образовања је недовољно истражено питање, па рад аутора Маје Цвијетић и Дејана Савичевића *Кинесистички приступ у настави страног језика* представља посебан допринос у овој области. Аутори наглашавају значај афективног аспекта, чиме истичу чињеницу да је афективна страна учења страног језика веома значајна у раду са децом са посебним потребама. Креирање позитивне школске климе, уз подстицање различитих позитивних емоционалних фактора као што су самопоуздање, саосећање и мотивација, могу у великој мери олакшати и унапредити процес учења страног језика када је реч о деци са посебним потребама.

Имајући у виду чињеницу да је у нашој земљи мало обављених радова који разматрају успешност инклузивног образовања деце са појединим врстама сметњи у развоју, веома корисни радови су управо радови који разматрају утицај појединих сметњи у развоју на успешност укључивања деце са тешкоћама у развоју у редовне предшколске установе. У раду аутора Слађане Миленковић разматра се утицај поремећаја изговора гласа *p* на запамћивање и способност препривања текста код шестогодишњака. На основу изведеног емпиријског истраживања, аутор закључује да не постоји разлика у говорним способностима, запамћивању и препривању између деце са говорним поремећајима и деце типичне популације.

Проблем интелектуално ометене деце у контексту инклузивног образовања је такође мало истражено питање. Стога, допринос у

овој области представља рад Катарине Томић *Повезаност сиромаштва и испољавања проблема понашања код интелектуално ометене деце*. Резултати истраживања потврђују утицај сиромаштва на испољавање проблема у понашању. Проблеми у понашању, посебно они који се односе на кршење социјалних норми, израженији су код деце која потичу из бројнијих породица, породица које имају нижа примања и добијају социјалну помоћ државе. Ниско образовање родитеља, као и нижа стопа запослености, повезани су са већом фреквенцијом клинички девијантног понашања.

Рад Марте Дедај *Деце са хиперкинетичким поремећајем у социјалном окружењу* даје допринос проучавању хиперактивности, као једном од честих проблема са којима се суочавају васпитачи у предшколским установама. Аутор у раду детаљно објашњава хиперкинетички синдром и даје корисне препоруке за успешнији рад са овом децом у редовним предшколским установама.

У раду аутора Гордане Мијалиновић и Снежане Булатовић разматра се значај игре у програмима подршке деци са сметњама у развоју. Аутори истичу значај игре као интегративног контекста у коме дете учи и игре као извора података о деци са сметњама у развоју. Посебно су разматране могућности и тешкоће остваривања партнерства са породицом у пружању подршке дечјој игри. Рад представља користан извор информација васпитачима о начинима на које могу користити игру у раду са децом са сметњама у развоју.

Посебан допринос радова објављених у Зборнику *Остваривање инклузије у предшколској установи и основној школи* представља повезивање теоријских проучавања различитих аспеката инклузивног образовања и конкретних решења и препорука за практичну реализацију у редовним предш-

колским установама и основним школама. Стога је овај Зборник користан, како теоретичарима и истраживачима у области инклузивног образовања тако и практичарима (васпитачима, учитељима, наставницима и стручним сарадницима). Осим тога, радови у овом Зборнику су од користи и

будућим васпитачима, учитељима и наставницима јер им могу бити од помоћи у оквиру припреме за рад у инклузивном образовању.

*мр. Смиљана М. Јошић,
др Миља Б. Вујачић*

Институт за педагошка
истраживања, Београд